

2

Flademoen kretslokale, Brekka

Degnen på Tromøy (lærer/klokker) hadde sin bolig på Flademoen, og her ble øyas første skole etablert i 1838. Det ble bygget ny skole i 1842, og denne ble i 1891 avløst av Brekke skole i 1891.

Bygningen har vært brukt som kommunelokale, og nå er den kretslokale.

Degnen Peder Larsen (Per Degn) var bestefar til Australias nasjonaldikter Henry Lawson.

Skulptur Teskjekjerringa

Bronseskulptur av Berit Nedland etter Alf Prøysens kjente litterære skikkelse. Oppført etter initiativ av Sandum og omegn vel, Tromøy historielag og Tromøy bygdelag i samarbeid med Arendal kommune. Avduket juli 2014.

Alf Prøysen lar Teskjekjerringa si om seg selv at hun er barnefødt i Tromøy sogn: «Så var det middagsmaten da», sa kjerringa. «Om en time kommer mannen min fra arbeidet, og da skal det stå tretti pannekaker på bordet så sant som jeg er barnefødt i Tromøy sogn».

4

Tromøy kirke

Tromøy kirke

Middelalderkirke, oppført før 1250. Kirken er opprinnelig en romansk steinkirke, men ble ombygget til korskirke i 1748. Kirken er uten tårn på grunn av den værharde beliggenheten tett ved havet. Døpefonten av klebersten er fra ca. 1250, mens altertavle og prekestol er fra 1725. Kirkens rikt dekorerte interior er malt av Jørgen Schultz på 1750-tallet. Kirken er et gammelt sjømerke og er omtalt i en hollandsk losbok fra 1523. Kirkeveggene mot sjøen ble malt svarte under Napoleonskrigene, slik at engelskmennene ikke skulle benytte den som sjømerke. Fyr- og merkevesenet vedlikeholdt kirkeveggen mot havet med hvit maling fram til 1936.

5

Strandstien

Strandstien

Fra sydsiden av Tromøy kirke går det en umerket sti som tidvis er «hyttevei», men ellers slynger seg gjennom kystlandskapet. Det er mulig å gå «strandstien» helt til Bjellandstranda, alternativt følger du veien som fører opp til klyngetunet på Brekka. Legg merke til de mange gjerdene av rullestein i området. Dette er viktige kulturminner.

8

Lia

Bebyggelsene på Brekka, Lia og Bjelland er spesielt bevaringsverdig eksempel på gammelt sørlandsk bygningsmiljø.

Følger du gårdsveien fra Tromøy kirke mot Lia, passerer du et idyllisk tun med velstelte, rødmalte hus.

Idyll i Brekka

7

Brekka, klyngetun

10

Bjellandstrand gård

Bjellandstrand gård

Bjellandstrand gård med sine omgivelser er vel verd et besøk. Gården har historie som strekker seg tilbake til 1650, og det er funnet spor som dokumenterer at det har vært bosetting i dette området i nær 4000 år. I dag drives gården videre med blant annet rosehage, gårdsbutikk, kafé og selskapslokaler.

9

Bjelland

Bjelland

På Bjelland er det typiske eksempler på gamle klyngetun. Her finnes blant annet et typisk Nedeneshus, uten kjeller, men med lav grunnmur og forlenget tak («skeiv tåge»), inspirert av hollandsk byggeskikk. Hovedhuset til Bjellandstrand gård er sannsynligvis 350 år gammelt.

TROMØY

KULTUR- OG MOSJONSLØYPE

Spornes - Bjellandstrand

Dette området er blant de mest besøkte tur-områdene i Arendal, og i tillegg er området rikt på kulturminner. Her er det vakkert og det er lett både å sykle og gå.

ARENDALE KOMMUNE

11

Vennligst vis hensyn når du ferdes i området

Raet

En tur på endemorenen, raet, fra siste istid, er en fantastisk opplevelse. Det kan være krevende å gå på bølgevaskede rullestein og isskurte og værbitte svaberg ytterst mot Skagerrak, men det gir en helt spesiell naturopplevelse. Lukten fra havet, lyden av havets og strandas fugler og synet av det mangfoldige plante- og insekt-livet i havkanten er for mange en helt spesiell opplevelse. Jordsmonnet i området er spesielt gunstig for dyrking av poteter og grønnssaker.

TROMØY

KULTUR- OG MOSJONSLØYPE

Spornes - Bjellandstrand

Velkommen til en vakker tur gjennom natur- og kulturlandskapet rundt Tromøy kirke. Bilen kan du parkere ved kirken eller på parkeringsplass ved Spornesstranda.

TROMØY

Følg kultur- og mosjonsløypa på Tromøya og opplev hav og kystlandskap

TROMØY

KULTUR- OG MOSJONSLØYPE Spornes - Bjellandstrand

Bjellandskjær ytterst mot Skagerrak

Mellom Bjellandstrand og Botstangen

Henry Lawson

Relieffet av Henry Lawson ble avduket i 2014 av den australske ambassadør Damien Miller. Det er oppført av Sandum vel og Tromøy historielag i samarbeid med Arendal kommune. Henry Lawson var sønn av Niels Hertzberg Larsen fra Tromøy og Louisa Albury fra Australia. Hans prosafortellinger fra den australske kolonitiden var betydningsfulle for utviklingen av den australske identiteten i pionertiden, og han blir regnet som Australias fremste novelleforfatter.

Relieff av dikteren Henry Lawson (1867-1922), Flademoen kretslokale

Alf Prøysens feriested

På dette stedet på Brekka satte Alf Prøysen opp ei hytte i 1955. Hytta ble fast feriested for Alf Prøysen og familien i mange år, og han ble inspirert til å skrive når han ferierte her.

Spornesstranda

Osto - nes og rullesteinstrand

Brekka, klyngetun

Studio Spornes, kafé og kultursenter

Tromøypoteten
Tromøypoteten har vært dyrket i minst 250 år. Den 31. mai 1757 skrev tollskriver Niels Aalholm på Tromøy følgende i sin dagbok: «...observeret Potatoes at opkomme...», og dette er det første kjente skriftlige dokument om dyrking av potet til mat i Norge. Derfor er det sannsynlig at bøndene på Tromøy var de første til å dyrke poteter i Norge.

Potetkjelleren

Bjellandstrand
Gammel tradisjon med båtopptrekk på Bjellandskjær hvor det ikke finnes naturhavn.

Krigsminner

Krigsminner
Kanonstillinger, lyskasterstillinger og skyttergraver finnes en rekke steder langs strendene fra Hove til Botstangen.

Ved Tromøy kirke ble det i 1942 anlagt en skytebane for tyskernes luftvernsskole på Hove. Skytebanen var beregnet for luftvernkanoner. Mot slutten av krigen ble skytebanen utvidet for å kunne fungere som flystripe. De runde betongfundamentene, som det finnes flere av i området, var lyskasterstillinger for lyskaster med lysjegler som hadde rekkevidde 5-7 km.